

ներածումը 5-9 միլիոն բր., կամ 14-9%, նու-  
զեցաւ:

## ՄԱՐԻՆԵՍՏԱՎԱՆ

ՐԵՐԱՅԻՍԻՔ ԶՈՐԻՇԵՄԱՆ ՄԱՐԻՆԵՍՏԱՎԱՆ

«L'Asie nouvelle» Journal de la Chambre de Com-  
merce de Constantinople թերթին հետեւեալը  
էր գրել. «Յաճախ էր հարցուի թէ ինչն.

Տաճկաստանի մէջ արուեստագիտական ձեռն-  
արկութիւնը բազմաթիւ եւ արդիւնաբեր չեն:  
Անտարակից Տաճկաստանի մէջ ալ՝ ինչպէս գրե-  
թէ Եւրոպայի ամէն երկիրները, գործառնաց հի-  
մնարկութիւնը այն օրէնքներէ եւ կարգադրութիւն-  
ներէ կախում ունին, որոնք անյարմար, վատաւազ  
եւ ֆլամարկ համարուած եւ կամ գրացեաց ան-  
տառներէ երեւցած արուեստագիտական զանազան  
ծիւղերուն հետ յարաբերութեան մէջ են: Այս  
նկատմամբ՝ միշտ Հաւասարակց գործող պաշտօնա-  
րանին վերջական կարգադրութեանց դիմելու է:  
Կայսերական իրաւոյ մէջ կայ՝ որ ամէն գործարա-  
նականը ձեռնարկութեանց մէջամծ գիւրու-  
թեաններ կ'ընծայէ, զ. օր. մերձայից, գործեաց,  
տառաքի... մաքսէ ազատ ըլլալն: Եւրոպային բոտ  
պարագայից անդուշտ Տաճկաստանի մէջ յառաջ  
եկած եւ պիտութեան մէջ՝ տեղի ունէր տեղ փո-  
խադրուող կամ արտաւած փաճառքներն ալ՝  
մաքսէ եւ այլ հարկերէ ազատ պիտի ըլլան:

Հոս քննելու տեղը չէ, թէ ուրիշ երկիր-  
ներն իրենց արուեստագիտաց ինչ առաւելութիւն-  
ներ կը շնորհեն: Տաճկաստանի նկատմամբ ան-  
նպատակ պարագայ մը կրնայ համարուիլ այն՝ որ այն-  
պիսի արտօնութիւններ արուած են, որով այս կամ՝  
այն ծիւղին մէջ մրցութիւն ընել անհնար եղած է.  
սաով տեսակ մը մենափաճառութիւն կը կազմուի,  
զոր ոչ հասարակաց՝ եւ ոչ աւերութեան շահը  
կրնայ արգարացնել: Բայց այս պարագան ալ կա-  
ռավարութեան արուեստանքի կրպակաւ եւ  
զարգացնելու օւնեցած փափաքով կրնանք ար-  
գարացնել, մասամբ ալ լաւի մ'առար գրամա-  
տեղաց երկիրին պէտք ենք վերածել, որոնք կը  
կարծէին, թէ Տաճկաստանի մէջ առանց մենափա-  
ճառութեան բան մը չի կրնար յաղկուիլ: Համա-  
րուած ենք, թէ հասարակութեան օգտակար, եւ  
մեծազոր ձեռնարկութեանց, ինչպէս՝ Երկա-  
թ մուտք, ջրանցից, լոճամէլիքի, նաւամատոյցնե-  
րու շինութեան, լուսաւորութեան... համար  
մենափաճառութիւն անհրաժեշտ հարկաւոր էր,  
վասն զի ասանք շատ մեծ գումարներ կը պահանջեն,  
բայց փոքր արուեստից համար, որոնք այնչափ մեծ  
գումարներու պէտք չունին, մենափաճառութիւն  
տալով՝ արուեստագէտները կը շղատէ, եւ ձեռնար-  
կութեան ոգին եւ մրցութիւնը կը նուազեցնեն:  
որոնք ուղղակի փաճառականական եւ արուեստ-  
գիտական զարգացման եւ յառաջդիմութեան հի-  
մն կը կազմեն:

Ուստի բազմաթիւ է որ թէ տեղացի եւ թէ  
օտար գրամատեարք գիտնան՝ որ զ. օր. խաղախոր-  
դութեան, ինչեղիւնաց, կուէղիւնաց գործառու-  
նէր շահարեք ընելու համար մենափաճառութիւն  
ամենեւեմ հարկաւոր չէ. այսպիսի ձեռնարկութեան  
մը յաջողութիւնն առաւորէն գտնուող անգործ  
նիւթն՝ բոտ կարէ նուազ բանողներով գործածել  
կարենային կախած է: Մենք կը կարծենք թէ  
Տաճկաստանի արուեստից զարգացման ու յառա-  
ջդիմութեան մի միայն արգելքներն այսպիսի  
մենափաճառութիւնը են, »

## ՏՆՏԵՍԱՎԱՆ

### ԲԵՐԻՆ ԵՒ ՔՅՈՐԾՆՆ ԽՆԴՐԷՐ

Իւերանն այն խողովակն է՝ որուն միջո-  
ղութեանը մեր անուշըր կ'աւանդը. եւ մաս-  
ծելով՝ որ բերանն բարեխառնութեան ազդե-  
ցութեան ենթարկեալ է միշտ, բնական հետեւ-  
ութիւն մին է բաւել թէ ուրեմն ատամանց ցաւն,  
փախիլ... ալ (եթէ ոչ միշտ) գեթ շատ դի-  
պաց մէջ) բարեխառնութեան կրնայ պատճառի:  
Միշտ բարեխառնութիւնը փոխելով՝ մարդ կըը-  
նայ ատամանցաւց ենթակայ ըլլալ: Այն ստոյգ  
է, որ իրենց կողմանցն ստիպեալ՝ բարեխառն-  
ութիւնը ստեղծ փոխող անձանց, նոյնպէս եւ սա-  
տիկ ցուրտ երկիրներու բնակչաց ատամները  
շատով կը թափին կամ անհնարն ցաւը կը  
պատճառեն:

Կարծենք թէ արդէն փճացած ատամները  
զարմանելու վրայ ընդհանրապէս, իսկ անֆու-  
նեւրուն տարուելու խնամոյց վրայ մասնաւորա-  
պէս խոսող բժիշկի մը յանձնած միջոցն յառաջ  
բերել աւելորդ չէ:

«Հալապաւոր փորձեր ու քննութիւններ  
անձամբ կատարելով՝ համոզուած ենք թէ առ-  
տուններն գրեթէ ամէն մարդուն լորձուներ լեղի  
կ'ըլլայ. ուստի պէտք է աւտուններն ատամները  
մարբել. գործածալ ամէն անգամ կրեարկներ  
վերջը բերանը լուսաւր է, որպէս զի բերանն  
կերակրող այն միջոցներէն ազատ մնայ՝ որով  
ատամանց մէջ կը կուռին կը մնան: Հատ յանձ-  
նելի են այն խոսերու գործածութիւնն՝ որով  
արդէն շատ տներու մէջ մոտ գտած են. բայց  
կարծենք, թէ սեղանի վրայ բերանը լուսաւ-  
տեղ՝ ինչպէս սովորութիւն է Եւրոպա, մասնաւոր  
լուսարարանի մ'առջեւ այս գործողութիւնը կա-  
տարելով լաւագոյն է:

Լաւ սովորութիւն է պտուկէն յառաջ  
ակունները լուսնալը. վասն զի ատամանց մէջ